

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

**ДЕКОРАТИВНА КОМПОЗИЦІЯ «ПЕТРИКІВСЬКІ МОТИВИ»
У ТЕХНІЦІ КИЛИМОВОЇ ВИШИВКИ**

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Спеціалізація «Художній текстиль»

Освітня програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво»

КвРДМ.021001.21.01.ПЗ

Виконала студентка 4 курсу групи ДМ 21-1

Каріна БЕЗКИДЕВИЧ

Керівник: канд. пед. наук, доцент

Вікторія ХРЕНОВА

Нормоконтролер

Оксана ПЯСТУК

До захисту допускаю:

В. о. завідувача кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Олена САМБОРСЬКА

« 12 » червня 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний
 Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань 02 Культура і мистецтво
 Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
 Освітня програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво
 Спеціалізація Художній текстиль

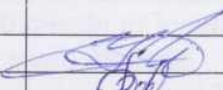

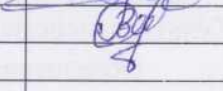
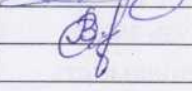
ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри Т.П.О.Д.М.
Олена САМБОРСЬКА
04 квітня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

- Безкидевич Каріна Юріївна
 Прізвище, ім'я, по-батькові студента
1. Тема роботи Декоративна композиція „Петриківські мотиви“ у техніці килимова вишивки
 керівник роботи Хренова Вікторія Валеріївна канд. пед. наук, доцент
 Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання
- Затверджено наказом ректора університету від 7 лютого 2025 р. № 23
2. Строк подання студентом роботи на кафедру 17 червня 2025р.
3. Вихідні дані до роботи Петриківський розпис, килимова вишивка
4. Зміст пояснювальної записки Вступ. 1 Традиції та новаторство в декоративному мистецтві килим. вишивки. 1.1. Історія розвитку техніки килим. вишивки. 1.2 Худ.-композиційні особлив. виконан. творів у техніці килим. вишивки. 2 Худ.-композ. та техн. матеріалознавчі особлив. виконан. декоративної композиц. 2.1 Ідея та худ.-образне обґрунтування теми. 2.2 Характеристика матеріалів, інструментів та калькування вираї щодо виконан. композиц. 2.3 Технол. послідовність вишивки композиції. 2.4 Композиц. характерист. та естетична оцінка вишивки.
5. Творча робота Петриківські мотиви
 Назва художнього твору (виробу)

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Антиплагіат	Герасименко І.І.		
Нормоконтроль	Гяетух О.В.		

7. Дата видачі завдання

04.04.2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1	Вступ	28.04 - 02.05	виконано
2	1 розділ	06.05 - 16.05	виконано
3	2 розділ	19.05 - 26.05	виконано
4	Висновки, перелік посилань	27.05 - 28.05	виконано
5	Попередній захист	29.05 - 30.05	виконано
6	Перевірка на плагіат	02.06 - 04.06	виконано
7	Нормоконтроль	05.06 - 10.06	виконано
8	Рецензування	13.06 - 16.06	виконано
9	Захист	19.06 - 20.06	виконано

Студент

Підпис

Каріна БЕЗКИДЕВИЧ

Ім'я, прізвище

Керівник

Підпис

Вікторія ХРЕНО

Ім'я, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної роботи: Декоративна композиція «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки

Автор: Каріна БЕЗКИДЕВИЧ

Керівник: канд. пед. наук, доцент Вікторія ХРЕНОВА

Обсяг пояснювальної записки: 58 с.; обсяг додатків: 3 с.

Ключові слова: декоративна композиція, декоративне мистецтво, петриківський розпис, килимова вишивка.

Кваліфікаційна робота виконувалася з урахуванням особливостей техніки килимової вишивки та використовуваних матеріалів. Текстова частина кваліфікаційної роботи складається з вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі досліджено історію розвитку техніки килимової вишивки як виду декоративно-прикладного мистецтва, охарактеризовано художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці килимової вишивки.

У другому розділі обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст теми декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки; підібрано та охарактеризовано матеріали та інструменти, виконано калькуляцію витрат; обґрунтовано технологічну послідовність виконання декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки; охарактеризовано композиційні особливості виконаної декоративної композиції «Петриківські мотиви», дано їй естетичну оцінку та виготовлено постер.

Зроблено висновки щодо художньо-композиційних та технологічно-матеріалознавчих особливостей створення декоративних композицій у техніці килимової вишивки, підведено підсумки щодо поставленої на початку роботи мети та результативності завдань.

Представлено перелік джерел посилання. Текстова частина підсилнюється ілюстративним матеріалом, який винесено в додатки.

17.06.2025р.

БЗКЮЧР

Каріна БЕЗКИДЕВИЧ

ЗМІСТ

	С
Вступ.....	6
1 Традиції та новаторство в декоративному мистецтві килимової вишивки.....	9
1.1 Історія розвитку техніки килимової вишивки.....	9
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці килимової вишивки.....	16
2 Художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі особливості виконання декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки.....	26
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки.....	26
2.2 Характеристика матеріалів, інструментів та калькуляція витрат щодо виконаної декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки.....	39
2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки.....	47
2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки.....	51
Висновки.....	54
Перелік джерел посилання.....	56
Додаток А Ескіз декоративної композиції.....	59
Додаток Б Виконана декоративна композиція.....	60
Додаток В Макет постеру.....	61

ВСТУП

Українці з давніх-давен вміли цінувати красу. Вони творили та оздоблювали ужиткові предмети. Мистецтво художнього оформлення побутових речей здобуло назву декоративно-прикладного, яке тісно пов'язане з побутом, віруваннями, природними умовами народу. Створене, щоб прикрашати життя, народне мистецтво стало складовою частиною національної художньої культури, невичерпним джерелом її розвитку [1].

Мистецтво стає не лише засобом естетичного вираження, а й потужним інструментом духовного спротиву, збереження ідентичності та національної гідності. Воно допомагає осмислювати складні історичні події, підтримує моральний дух суспільства, формує почуття єдності та надії. Через мистецтво українці мають змогу доносити правду про свою культуру, боротьбу і цінності до всього світу. Збереження та розвиток традиційного і сучасного українського мистецтва є важливим чинником у протистоянні культурній експансії, а також у відновленні країни після війни як сильної, самобутньої та духовно багатой держави.

Килимова вишивка – один із унікальних видів декоративно-прикладного мистецтва, що має глибоке коріння в українській традиції. Килими з вишитими орнаментами – це не лише естетичний елемент інтер'єру, але й носій символіки, історії та національної пам'яті. У кожному візерунку закладено глибокий зміст, що передається з покоління в покоління, формуючи культурну ідентичність українського народу.

Декоративний розпис – це символічна мова народного мистецтва. Оскільки люди бажають краси, то яскраві за кольором, цікаві композиції дають предметам, речам побуту живописного, святкового вигляду, що тішать зір усіх, хто дивиться на цю красу. Традиційні види розпису зберігають і творчо розвивають у різних куточках нашої країни, зокрема й у с. Петриківка Дніпропетровської області [1].

Темою нашої кваліфікаційної роботи є декоративна композиція «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки. Адже ми хотіли поєднати цих два види декоративно-прикладного мистецтва і надати килимовій вишивці нового звучання.

Об'єктом дослідження є килимова вишивка як вид декоративно-прикладного мистецтва.

Предметом дослідження є художньо-композиційні та технологічно-матеріалознавчі особливості виготовлення декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні художньо-композиційних і технологічно-матеріалознавчих особливостей декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки, виготовленні її відповідно до схарактеризованої технологічної послідовності та презентуванні на постері.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити історію розвитку техніки килимової вишивки;
- схарактеризувати художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці килимової вишивки;
- обґрунтувати ідею та художньо-образний зміст теми декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки;
- підібрати та охарактеризувати матеріали, виконати калькуляцію витрат на виготовлення декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки;
- обґрунтувати технологічну послідовність виконання декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки та виготовити її;
- охарактеризувати композиційні особливості виконаної декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки, дати їй естетичну оцінку та виготовити постер.

Основні положення й результати кваліфікаційної роботи узагальнено та висвітлено в доповідях на конференції: Наукова студентська конференція секції кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва (м. Хмельницький, 2025 р.).

Результати кваліфікаційної роботи представлено в опублікованій праці: «Петриківський розпис: композиційні особливості та сучасні можливості» [2], яка увійшла до збірника наукових праць «Матеріали наукової студентської конференції секції кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва» Хмельницького національного університету.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ КИЛИМОВОЇ ВИШИВКИ

1.1 Історія розвитку техніки килимової вишивки

Ручне килимарство існує з тих часів, коли люди навчилися виробляти пряжу і тканини з волокнистих матеріалів. Батьківщиною килимарства вважається Персія. Історики вважають, що тодішні східні кочовики ткали щільні теплі полотна, щоб мати можливість швидко облаштувати житло. В умовах кочового життя захищали від вітру й піску, дозволяли розділити приміщення чи прикрасити його. Трансформація практичного полотна у твір мистецтва почалася, очевидно у часі, коли кочовики стали вести осілий спосіб життя.

Килимарство – один із найдавніших видів декоративно-прикладного мистецтва, що поєднує в собі утилітарну функціональність та високу художню цінність. В Україні цей вид ремесла має глибокі історичні корені та є невід’ємною частиною національної культурної спадщини. З плином часу килимарство не лише зберегло свої традиції, але й дало поштовх до виникнення нових технік, зокрема килимової вишивки, яка поєднує елементи ткацтва та вишивання [3].

В Україні килимарство має давню історію, що сягає княжих часів. У XVI–XVII століттях килими виготовляли не лише в домашніх умовах, але й у спеціалізованих майстернях, зокрема при жіночих монастирях. У Києво-Печерській лаврі протягом XVII століття діяла килимарська майстерня, де створювали ворсові килими.

Килими в Україні мали різні назви: «ковер», «коць», «коберець», «налавник». Найдавнішою була назва «ковер», яка згадується в писемних джерелах з княжих часів. Назва «килим» з’явилася на початку XII століття. Виготовлення килимів було обумовлено побутовими потребами, а також

кліматичними, географічними та етнографічними особливостями окремих регіонів.

З найдавніших часів килими відігравали важливу роль у господарстві і побуті, їх широко використовували для опорядження житла, виготовлення одягу, в господарських і обрядових діях.

Перші відомості про ткацтво на українських землях сягають періоду трипільської культури. Археологічні знахідки того часу: значна кількість ткацьких знарядь для прядіння, деталі первісних верстатів, відбитки тканини на кераміці свідчать про використання рослин, вовни, а також володіння технікою переробки текстильної сировини вже в III–II тис. до н.е.

Значне виробництво килимів в Україні припадає на другу половину XVI і XVII ст. Килими на той час виготовляли, крім домашнього виробництва, в основному в килимарських цехах, спеціально організованих фабриках, а також при жіночих монастирях. У Києво-Печерській лаврі протягом XVII ст. діяла килимарська майстерня, в якій виготовляли ворсові килими.

Використання килимів було обумовлено побутовими потребами, а також кліматичними, географічними та етнографічними особливостями окремих регіонів. Протягом всього історичного розвитку український народний килим набув різноманітних художніх форм, стильового та колористичного розмаїття. Функції килимів не були весь час сталими і змінювалися залежно від соціально-економічного життя народу. Ними прикрашали вівтарі, кімнати для цінного начиння у церквах та монастирях, стіни жител; застеляли столи, ліжка, скрині, лави; їх клали на долівку; взимку ними накривали худобу, сани, а влітку – вози. У святкові дні килими розвішували у хаті на жердках, розстеляли на парканах, дахах будинків; використовували при зустрічах знатних гостей. Килим був невід'ємним атрибутом у весільних та похоронних обрядах. У багатьох сім'ях, коли дівчина виходила заміж, їй у придане давали килим.

В Україні побутували різні види килимових виробів: килими, коци, ліжники, залавники, запаски, скорци, верети, бегаси тощо. Сировиною для виготовлення килимів здавна слугувала овеча вовна, льон та коноплі. Для основи

брали здебільшого зсукану конопляну, лляну (інколи вовняну) пряжу, а на піткання йшла чиста вовна, що фарбувалася рослинними барвниками. Ткалися килими ручним способом на вертикальних рамах (кроснах, розбоях) або горизонтальних ткацьких верстатах.

Килими з геометричним орнаментом ткали по всій Україні, але найбільшого поширення вони набули в західних областях. Найпоширенішими тут бувають знакові елементи: пряма лінія - земля, хвиляста лінія – вода, ромб – поле, ромб з однією чи декількома крапками – засіяне поле, ромб з розгалуженнями – родюче поле.

Рослинні килими найпоширеніші в Центральній частині України, а також на Поділлі, Волині і в південних районах України. Найпоширенішими символами килимів з рослинною орнаментикою є: Древо Життя – символічна модель будови Всесвіту (підземне царство, земне буяння, космос); вазон з квітами символізує врожай, добробут, заможність; птах – небесний посланець, оберіг родинного кола, якщо два птахи один проти одного – символ дружби, кохання і єднання; соняшник – знак сонця, добра, тепла; калина – символ кохання; виноград – радість родинного щастя; квітковий віночок символізує сімейну злагоду і любов. Безліч квіткових мотивів на тлі одного килима передає пишність, красу природи, її цвітіння [4].

Орнаменти українських килимів мають символічне значення. Геометричні візерунки, рослинні мотиви, зображення тварин і птахів відображають світоглядні уявлення, вірування та естетичні смаки українського народу.

Виготовлення килимів, підстілок, доріжок виникло одночасно з появою ручного ткацтва. Залежно від призначення килими були настінні, напільні, ліжники, налавники, весільні тощо. Ткали килими в техніці перебору та кружляння. У килимах переважає квітковий орнамент. Іноді разом зі стилізовано-рослинними орнаментами компонують зображення птахів і тварин. Ткали також килими з геометричним орнаментом та з тематичними композиціями (гобелени).

Килими були безворсими і ворсовими (див. рисунок 1.1.1). Ворсові (без стрижки) килими називали коцами (найвідоміші коци виготовляли у Харкові, та до сьогодні вони не збереглися, є лише один у Харківському історичному музеї). У сучасному суспільстві найчастіше використовують напільні килими [5].

а

б

а – безворсові; б – ворсові

Рисунок 1.1.1 – Види килимів

За функціональним призначенням килими поділяють на: настінні, на ліжка, на столи (скрині), декоративні доріжки, накидки на крісла тощо. Залежно від функціональної ролі вирішується їхній орнамент, композиція, колорит. Зміст орнаментальних мотивів, характер зображення важлива основа поділу килимів за окремими групами: з геометричним, геометризовано рослинним, рослинним орнаментом, сюжетно-тематичні. Домінуючі мотиви орнаменту: ромби, хрести, розетки, квіти, квіткові галузки, вазонки, дерева, птахи, качечки, людські постаті та інше. Розроблена чітка система їхнього розташування на білому, чорному, коричневому, сірому тлі. Найпоширеніші композиції: поперечно-смугаста, концентрична, сітчаста та вазонна. Важливу роль в орнаментально-композиційній будові килимів відіграють, окрім центральної площини, кайма, обрамування, торочки та інше.

Поліфункціональність українських килимів, матеріал, техніки їхнього виготовлення, орнаменти, колорит взаємообґрунтовувальні фактори, які створюють ґрунт унікального виду мистецтва українських килимів. У них відображено найкращі здобутки народних майстрів у галузі декоративного ткацтва.

Килими України унікальні твори, художнє надбання народу, в яких виявлені висока культура технічного виконання, орнаментальне, композиційне, колористичне багатство. Цінні висновки відомих дослідників килимів, тканин Д. Щербаківського, І. Гургули, Я. Запаса, А. Жука, С. Сидорович, О. Никорак та інших, що килими неоціниме надбання художньої культури. Висновки С. Сидорович, що килими, побутуючі впродовж багатьох століть, як тканини щоденного і святкового вжитку та обрядового призначення, відображають усе краще, що створив народ у галузі декоративного мистецтва, підтвердив своїми дослідженнями академік Я. Запаско.

Упродовж віків формувалось і вдосконалювалось килимове мистецтво з його поліфункціональною значущістю. Воно сягає корінням глибокої давнини. Археологічні матеріали стверджують, що на території сучасної України в побуті використовувались візерункові тканини, килими. Ними завішували стіни, покривали скрині, столи, долівку, платили данину, використовували у святкових, урочистих, весільних і похоронних обрядах. Найдавніші письмові відомості про килими X ст. зберегли подорожні записки іноземних мандрівників, літописи, історичні пісні, колядки [6].

Виготовлення килимів – стародавній художній промисел, дуже розповсюджений в Україні. Ручне килимарство з'явилося в той час, коли наші пращури навчилися прясти пряжу з волокон рослинного і тваринного походження, виготовляти з неї тканини. Зараз це мистецтво переживає відродження. За допомогою простих інструментів та нескладних прийомів роботи можна виготовити стильні предмети інтер'єру та яскраві аксесуари [6].

Килимова вишивка – це вид декоративно-прикладного мистецтва, при якому використовуються спеціальні килими або тканини з грубою текстурою для

створення вишивки. Зазвичай вона виконується на великих килимах з вовни або інших натуральних матеріалів, які мають досить густу структуру. Вишивка виконується великими вузловими стежками, що дозволяє створювати рельєфні та насичені малюнки. Килимова вишивка часто використовується для створення декоративних елементів для підлоги або стін, а також як самостійні твори мистецтва.

Така вишивка – це спосіб вишивки за допомогою голки для килимової вишивки, а саме – пробивання пряжі або інших ниток через тканину, таким чином формуючи петлі зі звороту. Саме тому килимову вишивку ще називають «петельною» (тому що створює петлі), «набивною» (тому що вбиваємо нитки в тканину), а за кордоном – «punch needle» (через назву голки) [7].

Килимова вишивка має глибокі історичні корені. Її витoki сягають давніх часів, коли ткані килими використовували не лише як елементи побуту, а й як символ достатку та оберег. У процесі розвитку народного мистецтва майстри почали поєднувати традиційне ткацтво з вишивкою, створюючи візерунки безпосередньо на полотні за допомогою голки та ниток.

Особливо популярною ця техніка була в Центральній та Західній частинах України, де майстри створювали килимові вишиті панно, покривала, настінні прикраси та декоративні подушки. Килимова вишивка набула поширення також у Східній Європі та в країнах Близького Сходу, проте саме українські майстри додали їй особливого національного колориту [8].

Ця техніка існує з часів Середньовіччя і користується популярністю до цього дня. Особливості виробництва цієї вишивки роблять її однією з найвиразніших, і в той же час простих, технік декоративно-прикладного мистецтва. За допомогою килимової вишивки створюються різні інтер'єрні рішення – панно, гобелени, килими та килимки.

Часто можна зустріти аксесуари, оформлені в цій техніці. Для вишивки зазвичай використовують товсті кручені нитки з вовни або акрилу, які мають легку та яскраву текстуру. Інструменти для вишивки включають спеціальні голки та гачки, за допомогою яких поверхня полотна заповнюється об'ємними

петлями-стібками. Однією з характерних особливостей килимової вишивки є те, що її виконують на виворітній стороні, внаслідок чого на лицьовій стороні зображення виглядає віддзеркаленим.

В минулому столітті ця техніка вишивки була досить поширена в США, Великобританії, Німеччині. Те, що вона була широко відома і на наших теренах, ще раз підкреслює, що українська вишивка навіть при закритому тоталітарному режимі розвивалася в загальній системі світової і займає в ній гідне місце.

Як правило вишивали килими, фіранки, наволочки, підзорники, картини та серветки. Пізніше, з кінця минулого століття і до наших днів, люди почали оздоблювати одяг. Візерунки малювали самі або копіювали у когось і переводили через копірку. Або ж купували жакардові покривала, вишивали їх за готовим візерунком і самі підбирали кольори. У випадку вишивки полотно щільно натягували на п'яльця, рідше вишивали на колінах, а для більших робіт робили спеціальні рамки [9].

Для основи можна використовувати: полотно, канву, мішковину, старе простирадло або рушник. Канва найбільш зручний матеріал, дає змогу витримати довжину стібків і відстань між рядками. З метою економії коштів, інструмент для роботи виготовлявся самостійно з голки від крапельниці а ниткопротягувач виготовлявся з тонкого дроту. Залежно від довжини голки можна отримати ворс різної довжини, вона регулюється за допомогою скотчу або ізоляційної стрічки, яку намотують на голку.

Отже, можемо зробити висновок що техніка килимової вишивки має давнє походження, її витoki сягають Середньовіччя. Те, що килимова вишивка набула популярності в Україні, свідчить про те, що українське мистецтво, незважаючи на умови закритого тоталітарного режиму, активно розвивалося у загальній системі світової культури та займало в ній гідне місце. Це підкреслює стійкість та самобутність української культурної традиції.

1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці килимової вишивки

Килимова вишивка – це унікальна техніка, що дозволяє створювати об'ємні, фактурні вироби з характерним «килимовим» ворсом. Її популярність стрімко зростає завдяки простоті освоєння, швидкості виконання та надзвичайним художньо-виражальним можливостям. Ця техніка відкриває широкий простір для творчості, дозволяючи втілювати найрізноманітніші ідеї – від мініатюрних декоративних елементів до масштабних панно та килимів.

Ця техніка дозволяє створювати щільні, пухнасті візерунки, що надають виробу об'єму та текстури. На відміну від звичайної вишивки, де нитки проходять через тканину, килимова голка проколює матеріал, залишаючи петлі на поверхні. Хоча спочатку вона використовувалася для виготовлення килимів, сучасні майстри розширили її використання на багато інших речей та предметів.

Правильний вибір діаметра голки – є найбільш важливим моментом для досягнення бажаного результату. Діаметр голки впливає на розмір та щільність петель, а також на загальний вигляд виробу. Якщо обирати тонку голку тоді утворені петлі будуть тоншими і відповідно їх буде більше. Тонкі голки (1-2 мм) краще підійдуть для створення дрібних деталей та тонких ліній. Ідеальні для робіт, які мають бути високої точності, таких як портрети або складні візерунки. Голки середнього розміру (2-3 мм) – універсальний варіант для більшості виробів. Підходять для вишивання на одязі та аксесуарах, де потрібен баланс між деталізацією та об'ємом. Товсті голки (більш ніж 3 мм) використовуються для створення великих петель і об'ємних елементів. Такими голками переважно виготовляють килими, подушки та інші предмети інтер'єру, де важливий ефект пухнастості та текстури [10].

Вибір голки є надзвичайно важливим, це впливає на довжину петлі та загальний вигляд виробу. Більшість килимових голок мають механізм для зміни довжини петлі (зазвичай у вигляді кільця з позначками). Це дає можливість

створювати різні рівні ворсу на одній роботі, додаючи об'єму, тіні та світла. Короткі петлі формують щільну поверхню, довгі – пухнасту та об'ємну. Це є потужним художнім інструментом для створення фактурних переходів та візуальних ефектів.

Для початку роботи необхідно заправити нитку, це можна зробити за допомогою нитковтягача. Спочатку протягнути нитку в металеву ручку знизу до гори далі протягнути нитку в голку від основи до кінця. Вдягнути голку на ручку та протягнути нитку в вушко голки. Залишається зняти нитковтягач і можна розпочати роботу (див. рисунок 1.2.1)

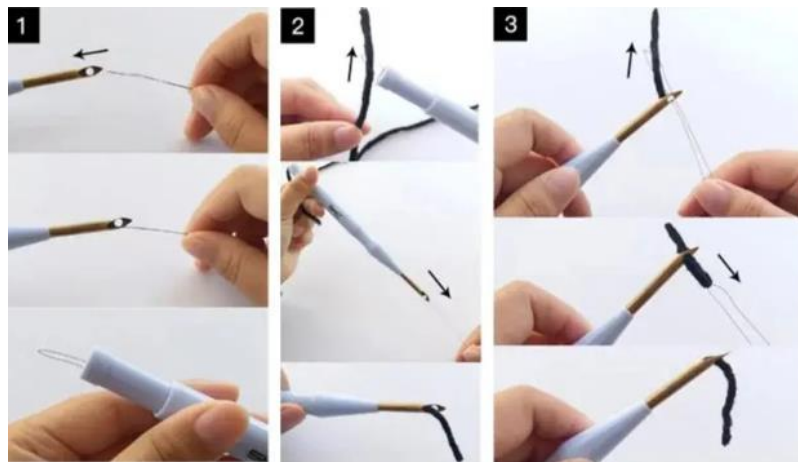

Рисунок 1.2.1 – Процес заправки нитки в голку для килимової вишивки

Унікальність килимової голки полягає в її здатності створювати об'ємну вишивку. Потрібно пробити тканину голкою, потягнути нитку вгору і повторити ці дії. Загалом процес вишивки полягає в багаторазовому введенні голки з ниткою крізь тканину-основу. Голка проходить крізь тканину, залишаючи на лицьовій стороні петлю пряжі, а на виворітній – рівний стібок. При наступному проколі попередні петлі надійно фіксуються (див. рисунок. 1.2.2).

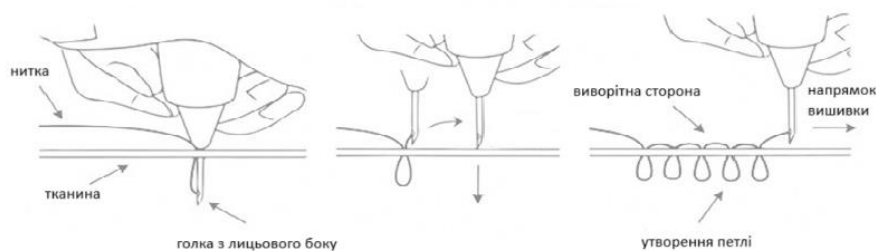

Рисунок 1.2.2 – Технологія утворення петель за допомогою голки для килимової вишивки

Голка з заправленою ниткою вводиться в натягнуту тканину до упору, далі витягується назад на себе і не відриваючи від тканини кінцем голки проводиться по малюнку і виконується наступний прокол на відстані 2-3 мм. Такі дії повторюються поки зображення не буде повністю заповненим. Неправильні стібки можна легко розпороти, варто тільки потягнути за нитку. Після закінчення вишивки для закріплення бажано проклеїти виріб з виворітної сторони клеєм для того щоб петлі випадково не розпорилися.

Для більшої пухнастості іноді утворені у виробі петлі розрізають, потім поверхню підрівнюють, щоб всі петлі були рівномірними. Таким чином виріб виглядає більш пухнастим. Таке рішення використовують переважно для килимів. Пряжа повинна відповідати діаметру обраної голки. Якщо пряжа занадто тонка, петлі будуть розпускатися; якщо занадто товста – голка не зможе вільно проходити крізь тканину.

Полотно для виготовлення виробу у техніці килимової вишивки має бути щільним, не товстим. Щоб перевірити, голкою проколюємо тканину декілька разів. Якщо проколи стягуються, отже тканина добре триматиме нитку. А якщо ж проколи залишаються без змін, тоді працювати на такому полотні буде складно або зовсім неможливо. Воно натягують на підрамник або п'яльці, а далі створений ескіз переносимо на його на робочу сторону. Вишивка виконується з вивороту, готовий виріб буде зі зворотного боку – дзеркальним.

Голкою вишивають з вивороту, повторюючи контури ескізу та заповнюючи його. З лиця утворюються петельки, часто їх залишають як є або інколи підстригають і тоді вишивка набуває ще більшої схожості з килимом. Щоб петельки не висипались виворіт килима змащували клеєм ПВА.

Майстрині сьогодення сміливо експериментують з висотою петель, кольорами та ескізними рішеннями. Вишивають з лиця і з вивороту, поєднують з іншими техніками вишивки. Сучасна різноманітність матеріалів, вражаючий асортимент – дає широке поле для творчості і розвитку українського мистецтва що є надзвичайно важливим у часи війни [11].

Щодо художніх особливостей килимової вишивки, можна зробити висновки, що вона є надзвичайно різноманітною у своєму застосуванні. У цій техніці виготовляли та декорували рушники, сорочки, подушки тощо. У килимовій вишивці використовуються різні мотиви та орнаменти. Зокрема рослинні.

Рослинний орнамент це стилістичне перетворення, спрощення образів різних рослин що демонструє різноманіття української природи на тканині (див. рисунок 1.2.3).

Рисунок 1.2.3 – Приклад рослинного орнаменту у килимовій вишивці

Основу рослинного орнаменту тут, як і раніше, складають окремі мотиви у вигляді соковитої з досить плавним контуром крупної квітки або квітів з гілкою

й листям. Мотиви, як правило, повторюються, але завжди в них що-небудь змінюється: величина, силует, кількість пелюсток тощо, що надає виробу особливої привабливості. Калина, що є символом українського народу також знаходить своє відображення в рослинному орнаменті. Орнамент з калиною виконується з акцентом на червоні ягоди та нерідко поєднується з гілками або листям дуба. Червоний колір калини символізує кров та безсмертя українського народу. Рослини мають величезне різноманіття форм що дозволяє створювати багато варіацій орнаментів. Тому такі орнаменти є одними з найбільш розповсюджених у різних декоративних техніках зокрема у килимовій вишивці [12].

В композицію виробів з рослинним орнаментом вводяться також своєрідні трактовані зображення птахів, тварин і навіть людських фігур (див. рисунок 1.2.4). Зооморфні – найчастіше це птахи, зустрічаються риби, окремі елементи тварин, як то очі, кігті, роги тощо. Техніка килимової вишивки завдяки своєму об'єму та текстурі особливо вдало підкреслює абстрактні орнаменти. Такі орнаменти представляють різноманітні лабіринти та спіралі, також асиметричні композиційні рішення і так як рослинні орнаменти є дуже розповсюдженими у техніці килимової вишивки.

Рисунок 1.2.4 – Виріб у техніці килимової вишивки з рослинним та зооморфним мотивами

Геометричні – поєднання різних геометричних елементів: ромбів, квадратів, кіл, трикутників, хрестів тощо (див. рисунок 1.2.5). Крім цього такі

орнаменти часто містять зооморфні мотиви, часто ці орнаменти поєднують між собою утворюючи зовсім нові та неповторні зображення.

Рисунок 1.2.5 – Приклад виробу у килимовій техніці з геометричним орнаментом

У виробках із загальним тлом геометричні візерунки – зубчасті й східчасті ромби, восьмикутні розетки, так звані звізди, розташовані рядками, в шаховому порядку або групуються навколо одного центрального мотиву. Колорит геометричних килимів менш вибагливий, ніж рослинних, поєднання фарб контрастніше [13].

Символіка кольорів також є важливим рішенням у будь якому декоративному виробі. Наприклад у нашій кваліфікаційній роботі використані були такі кольори як червоний що символізує радість, пристрасть і любов. Зелений – символ весни і молодості, жовтий – символ нічних світил місяця і зірок, але в деяких варіаціях вважається кольором розлуки. А також вкраплення білого (джерело чистоти, непорочності, святості) та чорного (символізує землю, земля годувальниця) кольорів [14].

Техніка килимової вишивки є надзвичайно різноманітною та вирізняється великою кількістю деталей та складних візерунків. Хоча килими були першими

виробами, створеними у такій техніці, килимову вишивку використовували не тільки для килимів.

У давнину в Україні шили тороченими нитками з дитячого одягу, колготок, старих кофт. А ще такою технікою вишивали штори, скатерки, рушники, наволочки тощо. Як правило, вишивали інтер'єрні речі: килими, штори, наволочки, підзорники, картини, серветки. Збереглись рушники і весільні хусточки, нафрамниці. Пізніше, кінець минулого століття і наш час – почали оздоблювати одяг. Ескізи малювали самі чи змальовували в когось або переводили через копірку. Також купували жакардові покривали і вишивали по готовому візерунку, самостійно підбираючи кольори. Для вишивки полотно добре натягували на п'яльцях, рідко вишивали на коліні а для великих робіт робили спеціальні рами [12].

Таку техніку також використовували для оздоблення одягу. Майстри додавали об'ємні елементи на светри, джинсівки, футболки, шкарпетки тощо. Наприклад пухнасте кошениа на светрі або мініатюрні квіткові мотиви на кишнях джинсів додають одягу більшої вираженості. Такий одяг може бути досить стильним і неодмінно привертатиме увагу (див. рисунок 1.2.6).

Рисунок 1.2.6 – Оздоблення одягу технікою килимової вишивки

Килимову техніку використовують також для декорування об'ємних аксесуарів. Невеликі пухнасті візерунки можна закріпити на основі біжутерії, створюючи оригінальні прикраси. Такі прикраси наприклад сережки та брошки будуть досить великими та цікавими. Шматок килимової вишивки також можна вставити в ремінь або пояс, зробивши його ефектним акцентом в образі (див. рисунок 1.2.7).

Рисунок 1.2.7 – Аксесуари декоровані у техніці килимової вишивки

Звичайне взуття можна перетворити на арт-об'єкт, додавши пухнасті візерунки. Наприклад, м'які квіткові елементи на домашніх капцях або яскраві вставки на кросівках.

Обкладинки для книг та блокнотів, чохли для гаджетів також оздоблювали килимовою вишивкою. Унікальний чохол для телефону чи планшета з пухнастим дизайном буде не тільки гарною оздобою але й приємним на дотик і точно виділиться серед стандартних чохлів.

Оздоблення предметів інтер'єру. До класичних картин на стіні можна додати м'які, об'ємні панно. Настільні лампи, дзеркала, рамки та інші предмети інтер'єру оздоблені даною технікою будуть гарним доповненням і окрасою будь-якої оселі. За допомогою килимової вишивки можна оновити старі предмети таким чином давши їм нове життя (див. рисунок 1.2.8).

Рисунок 1.2.8 – Килимова вишивка в предметах інтер'єру

Можна створювати об'ємні іграшки з пухнастою текстурою чи навіть цілі килимові картини у 3D-стилі. Пухнастий, об'ємний ворс килимової вишивки робить іграшки дуже м'якими та приємними для обіймів. Іграшки створені у цій техніці, завдяки різним текстурам та формам можуть використовуватися для розвитку сенсорних навичок у маленьких дітей (див. рисунок 1.2.9).

Рисунок 1.2.9 – Іграшки виготовлені у килимовій техніці

Під час виготовлення масок для сну можна вишити не лише красиві візерунки, а й створити пухнасті вушка або вії, зробивши маску для сну не лише зручною, а й стильною. Ця техніка чудово підходить для декорування меблів, створення м'яких, затишних чохлів для пуфів, диванів та сидінь стільців, створюючи унікальні предмети інтер'єру (див. рисунок 1.2.10) [15].

Рисунок 1.2.10 – Килимова вишивка як декор для меблів

Отже, у техніки килимової вишивки є велике різноманіття орнаментів – рослинних, геометричних, зооморфних та абстрактних що дозволяє втілювати будь-які творчі задуми. Килимова вишивка є універсальною технікою, що відкриває безмежні можливості для творчості. Її об'ємна, пухнаста текстура дозволяє створювати унікальні та ефектні елементи декору для найрізноманітніших предметів. Завдяки килимовій вишивці можна легко оновити старі речі, надати їм нового життя та створити затишну та індивідуальну атмосферу в будь-якому просторі.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО-МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «ПЕТРИКІВСЬКІ МОТИВИ» У ТЕХНІЦІ КИЛИМОВОЇ ВИШИВКИ

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки

Сучасне декоративне мистецтво України – це частина соціальної культури. Його витoki сягають сивої давнини. Сьогодні, зберігаючи тісний зв'язок із традиціями народної творчості минулого, воно набуває нового змісту, нових якостей і рис сьогодення. Саме таким є чарівний і неповторний петриківський розпис. Актуальність роботи полягає в наближенні сучасного мистецтва до народної творчості – тієї міцної ниточки, яка поєднує людей нашого часу з їхнім минулим. Народними ремеслами займається сучасна молодь, і це свідчить, що українці як нація мають майбутнє.

Декоративний розпис – яскрава сторінка в історії української культури. Початок цього виду народного мистецтва – в настінному малюванні, поширеному з давніх часів у селах України, особливо на Дніпропетровщині, Поділлі, Буковині. Та розписи – це не тільки звичайна прикраса хати, а й своєрідна символічна мова народного мистецтва, що розкриває світосприйняття селянина, його ставлення до природи, життя. Колір, мотиви орнаменту, їх поєднання, розміщення – усе це в давнину мало символічне значення, було наповнене виразним змістом.

Тривалий час у кожній місцевості вироблялись свої прийоми і технічні засоби зовнішнього оздоблення сільських будівель, хатнього інтер'єру, речей побуту. Поступово формувалося різноманіття орнаментальних мотивів, образи

яких нав'язно щедрою українською природою і так само щедрою фантазією народних майстрів.

Найбільшого поширення набули розписи у степовій і лісостеповій зонах України. Бажання причепурити хату, зробити її більш привабливою і охайною спонукало майстринь використовувати матеріали, які завжди були під рукою, за допомогою яких можна було досягти найбільшого художнього ефекту. Так, стіни, орієнтовані на північ і захід, фарбували жовтими та червоними глинами, центральну частину хати розписували з винятковою декоративністю. Усі узорі майстрині komponували так, щоб вони були тісно пов'язані з архітектурою споруди, якнайкраще виявляли її конструктивні особливості. Цікаво розмальовували двері, вхідні брами.

Завдяки розвиненому відчуттю краси сільських малювальниць хати ставали привабливими, особливо на тлі розкішної природи. Найбільше українці любили розписувати інтер'єр хати, зокрема світлицю, сіни. Якщо не було килима, його малювали на стіні. Розмальовували стелю, сволок, обрамлення дверей, долівку, а також меблі – лави, столи, колиски тощо.

Особливо старанно і дбайливо прикрашали піч малюнками пишних букетів, вазонів, квітів. Чарівні квіти, ягоди калини, звивисті гірлянди, фантастичні птахи – усе цвіло і буяло в розписах печі, комина. Святковий настрій надовго залишається в душі після того, як побудеш у звичайній чисто вибіленій хаті, де стіни і комин наче співають – так гарно, з такою любов'ю і натхненням написані на них квіти, хмелики та жар-птиці. Найбільшого поширення декоративні розписи набули на Дніпропетровщині. Тут, у селі Петриківка, протягом десятиліть сформувалася місцева традиція декоративного малювання. Припускають, що саме в Петриківці в давнину народився настінний розпис [16].

Петриківський розпис, або «петриківка» – українське декоративно-орнаментальне народне малярство. Назва цього виду народної творчості пішла від назви села Петриківка на Дніпропетровщині. У Петриківці дбайливо зберігають традиції розпису. Народні майстри і їхні вироби прославилися на весь світ.

Народне мистецтво, якому понад 500 років, зберігає славне козацьке минуле і є невід’ємною ознакою нашого часу, органічно доповнюючи безцінну культуру світу. Петриківський розпис – унікальне явище та справжня перлина народного мистецтва. Яскраві квіти, соковиті ягоди, фантастичні птахи – розпис миттєво впізнається і викликає захоплення в усьому світі. Петриківський розпис зародився приблизно в XVIII сторіччі, як настінний розпис (див. рисунок 2.1.1) [17].

Рисунок 2.1.1 – Петриківський розпис на стіні будинку

В основі петриківського розпису лежать прийоми вільного живописного малювання пензлем. Роботи характеризуються надзвичайною декоративністю, яскравим святковим буянням барв і водночас витонченістю малюнка, віртуозністю, своєрідністю засобів виконання. Соковиті, яскраві квіти майстрів Петриківки зачаровують красою. Петриківському розпису притаманні рослинно-квітковий орнамент, що продовжує традиції українського бароко, анімалістичні мотиви тощо.

Для того, щоб оволодіти технікою петриківського розпису, потрібно навчитись виконувати чотири основні типи мазків: «перехідний», «гребінчик», «горішок», «зернятко». Важливим є «перехідний» мазок, що виконується двома фарбами: пензлем набирають одну, на кінчик – іншу фарбу, яка підходить колористично (наприклад, жовтий і червоний). В результаті на папері отримують

плавний перехід кольорів. Також необхідно опанувати прийоми нанесення фарб різними інструментами, такими як білячий пензлик та його загострений кінець, «кошачка», піпетка, сірники з ватою та інше [16].

Петриківські майстрині в орнаменти розписів вплітали садові й польові квіти, колосся різних злаків, грона винограду, важкі кетяги калини – всю ту красу, якою сяяли степи й луки півдня України. А серед цього різнобарв'я розміщували всіляких птахів: павичів, зозуль, півників тощо. Майстрині не намагалися передати натуральну схожість кожної квітки чи птаха, а мали на меті втілити красу одного предмета у всіх інших. Бо квітка в уявленні петриківців – це символ пишності природи, її розкішного цвітіння, щедрості плодів. Щоб наголосити на цьому, художниці вдавались до фантастичних перебільшень, створюючи власний, петриківський, світ краси. Він увібрав світанок, який перетворював вкриті рососою трави степів на багатокольорові веселкові полотна, легенький подих вітру, що колихав листя та квіти у полуденну спеку, щебет пташок у гаях на заході сонця, чарівні пісні, які лунали над землею далеко-далеко і танули у просторі синього неба яскраво прикрашеного зірками [16].

Кожен майстер по-різному бачить навколишній світ, природу та втілює це у роботах. Тому петриківський розпис надзвичайно багатогранний, він легко поєднує в собі традиції старих майстрів та новизну форм і засобів вираження. Це мистецтво швидко набуває інших цікавих рис, деталей, змінюючись на очах, важко уявити, яким стане розпис через десятиліття та століття, та від цього він стає ще прекраснішим [18].

Петриківський розпис має цікаву символіку елементів, в якій відображається фольклор та поетичне бачення світу. Наприклад, калина – символ дівочої краси, щастя, долі; квітка – досконалість, краса природи; птах – зародженість життя, родючість, достаток; барвінок – молодість та здоров'я; троянда – кохання; голуб – мир та спокій, і багато інших, що мають своє особливе значення.

Найдавнішим традиційним елементом є «цибулька» (див. рисунок 2.1.2), прототипом якої стала звичайна цибуля в розрізаному вигляді. До речі, ця квітка

зображена на логотипі «Петриківка» 2013 року, який виконала Людмила Горбуля. Багато квітів у петриківському розписі – вигадані, вони є витвором фантазії митця [18].

Рисунок 2.1.2 – Елемент петриківського розпису «цибулька»

У петриківському розписі квіти є основним декоративним елементом. Часто можна побачити зображення фантазійних квітів, таких як «цибулька», «гвоздика», «калина», «маки», «соняхи» та інші (див. рисунок 2.1.3).

Рисунок 2.1.3 – Квіти у петриківському розписі

Ці квіти зазвичай не реалістичні, а стилізовані та прикрашені багатьма деталями. Кожна квітка зображується різними мазками, що додає зображенню об'ємності та витонченості. Вони є символом оспівування краси природи та рідного краю. Кожна квітка несе в собі додаткове значення:

- мальва – патріотична любов, символ козацтва;
- мак – символ боротьби любові й ненависті;
- соняшник – оберіг домашнього вогнища;
- ромашка – символізує здоров'я, доброту, ніжність;
- цибулька – єдність роду, силу сім'ї [19].

Листя та завитки (див. рисунок 2.1.4) у петриківському розписі мають найрізноманітніші форми та розміри. Поширені звужені, видовжені, у формі краплі та складні композиції з кількома листками, що утворюють гармонійний завиток. Завитки додають візерунку динамічності, роблять його живим і плавним. Вони заповнюють проміжки між квітами і створюють ефект завершеної композиції.

Рисунок 2.1.4 – Різновиди листя та завитки у петриківському розписі:

Кривульки – характерні хвилясті лінії заповнюють фон і додають композиції легкості. «Кривульки» можна використовувати самостійно або для формування лінійного ритму навколо інших елементів, таких як квіти чи ягоди. Вони також можуть зображати стебла рослин або просто виступати декоративним елементом, що зв'язує різні частини картини.

Ягоди та плоди також часто зображуються в композиції розпису. Такі ягоди, як калина (символ дівочої вроди і відданого кохання), горобина, полуниця

та виноград (символ шлюбу), часто зображуються на петриківських розписах (див. рисунок 2.1.5). Зазвичай ягоди зображують в оточенні квіткових композицій, що додає картині різноманітності. Ягоди пишуть дрібними мазками, створюючи фактуру та деталізуючи композицію.

Рисунок 2.1.5 – Ягоди у петриківському розписі

У багатьох композиціях петриківського розпису зображені стилізовані птахи та комахи, які гармонійно поєднуються з рослинними мотивами. Форми птахів і комах також стилізовані і часто зображуються у вигляді умовних силуетів або деталей. Іноді птахів оточують квіти, листя та завитки, що викликає відчуття природної гармонії. Ці елементи в поєднанні створюють особливий стиль петриківського розпису.

Птахи мають свій символічний зміст, а саме вони символізують – земне життя. Птахи символи гармонії та вісники Сонця на Землі (див. рисунок 2.1.6).

Рисунок 2.1.6 – Птахи у петриківському розписі

Кожен птах несе в собі додаткове символічне значення: фазани – символізують світло, розквіт, добру вдачу; ластівка – відображає весну, тепло, віщує добро і сімейне благополуччя; голуб – символізує щире любов та відданість; павич – символ довгого шлюбу; півень – символ пробудження, відродження, чоловічої сили і добробуту; сокіл – мужність та звитяга; зозуля – уособлює таємницю вічного плину часу; журавель – любов до Вітчизни; соловей – символізує веселощі, допомагає знайти собі пару; сова – мудрість і знання; лебідь – символ краси та вірності; лелека – святий, віщий птах. Приносить у дім злагоду, добробут, здоров'я, дітей; жар-птиця – птиця щастя, світла, достатку та гармонії; бігунець – символізує вічність, нескінченність [20].

Колір у роботах петриківських майстринь має основне змістове навантаження, через нього передано думки, настрої. Фарби на малюнках то полум'яніють полуденним сонцем у жоржинах, то багряним цвітом – у трояндах, то жовтогарячим – в осінньому листі. Кожна квітка наче милується красою життя, радістю, світом і щастям.

Основу колориту для петриківки складають жовтий, червоний, синій та зелений колір. Тло для петриківки традиційно біле або чорне. Біле тло пов'язане з виникненням розпису, як декору тинькованих сільських хат. З часом, колір тла для розпису посуду та елементів інтер'єру змінився на чорний. Особливість полягає у використанні природних барвників: сік буряка, ягоди бузини, настій цибулевого лушпиння. Червоний символізує енергію, любов і життя, зелений – природу й молодість, жовтий – сонце й тепло, чорний додає контрасту та підкреслює основні елементи композиції. Гармонійне поєднання цих кольорів створює відчуття радості та святковості. Підбір кольорів у петриківському малюванні доволі обмежений: найбільше використовували червону, синю, жовту, зелену, рожеву, жовту та іноді фіолетову фарби.

Найпростіша орнаментальна композиція – стрічкова (див. рисунок 2.1.7).

Рисунок 2.1.7 – Стрічковий орнамент

Вона будується за допомогою рівномірного ритмічного повторення основного елемента або чергування кількох головних елементів. За такою схемою збудовано «бігунці» – найдавніші композиції настінних розписів. У «бігунцях» ритм закладено в повторенні поворотів цих елементів та їх кольоровому вирішенні. Таким чином, «бігунець» – досить динамічний цікавий орнамент, у якому відсутні випадковість або навмисність.

Такі класичні композиційні схеми, як «квітка», «букет», «вазон» (див. рисунок 2.1.8), походять від настінних розписів.

Рисунок 2.1.8 – Варіанти виконання композиційної схеми «квітка»

«Квітка» – це невеличка за розміром композиція, яка складається із стеблинки, на якій ростуть три різні квіточки або одна з двома досить розквітлими пуп'янками, облямованими зеленими листочками. «Букет» складається з двох-трьох переплетених стеблинок, на яких обов'язково три або більше різних квіток, від двох до п'яти розквітлих пуп'янків або стільки ж дрібних квіточок іншого виду, а ще багато листя. Великою прихильницею таких композицій, як «бігунець» і «квітка», була Пелагея Глущенко. Ще одна улюблена композиційна схема петриківських майстрів має умовну назву «килим» (див. рисунок 2.1.9).

Рисунок 2.1.9 – Варіант композиційної схеми «килим»

Це розташування елементів у висхідному або низхідному ритмі. У таких композиціях квіти ніби вириваються із центру аркуша. А від них по боках симетрично розходяться дедалі дрібніші елементи. І, навпаки, від великих, розташованих по краях елементів ніби стікаються до центру дрібніші квіти й пуп'янки. В основі більшості композиційних схем петриківського розпису лежить симетричний візерунок. Але у петриківському розписі симетричність побудови стосується швидше загальних обрисів візерунка, а не дзеркального відображення його деталей навколо вертикальної або горизонтальної осей. Асиметрична врівноважена композиція є також типовим прикладом петриківського розпису.

Поєднуючи в одній роботі стрічковий орнамент, що будується на основі ритму, і асиметрично врівноважену композицію, можна створити надзвичайно цікаві художні твори. Під час роботи звертають увагу на розмір усіх частин композиції, їх співвідношення, а також урівноваженість кольорів. Якщо якийсь колір є домінантним з одного краю композиції, то й з іншого краю він має бути використаний у кількох деталях або незначних елементах. Для оформлення країв композиції, хоч би частково, слід добирати ті самі кольори, що й у її центральній частині.

Дуже вдалим у петриківському розписі вважають гармонійне поєднання червоного, жовтого та вохристо-коричневого кольорів. Вони надають твору настрою святковості та піднесеності. Цього також досягають органічним взаємозв'язком загального яскравого колориту, ажурної техніки виконання з основою-папером; біле тло світиться, мерехтить, підсилюючи ці відчуття.

Для оздоблення інтер'єру, створення декоративних панно петриківські майстри іноді використовують композицію українського вишиваного рушника. Такі композиції дають уявлення про поєднання стрічкового орнаменту і симетричних мотивів, коли в прямокутну рамку, яку утворює «бігунець», вписується стрічковий мотив з трьох квіток із симетричним розташуванням або пишній букет із симетричною розкладкою всіх елементів уздовж вертикальної лінії центрального стебла.

А якщо застосовувати петриківський розпис для оформлення предметів побуту, тобто залучити різні геометричні форми, то композиційні схеми розпису будуть підпорядковуватися ще й загальним композиційним законам. Тобто композиція має підкреслювати форму, на якій зображена. Візерунок має вписуватися у форму (див. рисунок 2.1.10).

Є ще одне правило: візерунку не повинно бути тісно на аркуші, він не повинен впирається в край. Некрасиво, коли зображення зсунеться кудись убік і залишиться багато вільного місця. Вершиною майстерності петриківського розпису вважають тематичні композиції. Вони найбільш виразно виявляють

уміння майстра використовувати різноманітні прийоми, що посилюють образну характеристику задуму.

Рисунок 2.1.10 – Варіант візерунка відповідно до форми виробу

Малюнки петриківських майстрів – це імпровазації, виконані легко й віртуозно, в основному на білому тлі, саморобними пензликами, аніліновими або акварельними фарбами, розведеними на жовтку.

Проте розпис використовують не тільки як настінний – сучасні майстри знайшли великі можливості його використання у різних видах ужиткової графіки та книжкової ілюстрації, промислових виробках і тканинах. Рослинний петриківський розпис використовують також для оздоблення побутових речей із дерева: скрині та скриньок, мисок і тарілок, посуду для зберігання сипких продуктів, хлібниць, цукорниць, ложок, сільничок, меблів тощо (див. рисунок 2.1.11) [16; 21].

Петриківський розпис сьогодні – це вже зразки нового жанру в українському народному мистецтві – станкової декоративної графіки. Його застосовують у книжковій графіці, плакатному мистецтві, декоративних виробках із дерева, фарфору, скла, візерунках для текстильних виробів, – це той самий

традиційний пишний рослинний орнамент, у якому майстри передають свої почуття, переживання, своє ставлення до краси української землі [16].

Рисунок 2.1.11 – Петриківський розпис у декоруванні аксесуарів та одягу, предметів побуту і сувенірів

Сучасний світ стикається з багатьма викликами, і одним із найбільших є загроза знищення культурної спадщини народів, особливо в умовах війни. Росія, через свою агресивну політику, намагається знищити не тільки фізичні пам'ятки, але й духовну спадщину України, перекреслюючи історію, мову, мистецтво та традиції українського народу. У цей період важливо зберегти та розвивати нашу культурну спадщину, адже саме в ній міститься ключ до розуміння нашої ідентичності, нашої сили та нашого майбутнього. Збереження і популяризація традиційних мистецтв, таких як петриківський розпис та килимова вишивка, є важливою частиною цього процесу.

Сьогодні петриківський розпис переживає новий етап популярності. Його використовують у різноманітних дизайнерських проєктах, одязі, аксесуарах і

навіть у рекламі. Це допомагає зберегти традицію, популяризувати українське мистецтво та зробити його впізнаваним у світі.

На основі аналізу особливостей розпису було розроблено ескіз декоративної композиції «Петриківські мотиви» (див. додаток А, рисунок А.1).

Отже, можна зробити висновок що декоративна композиція «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки є органічним поєднанням двох унікальних українських традицій – яскравого та символічного петриківського розпису з об'ємною та фактурною килимовою вишивкою. Таке поєднання не лише підкреслює гнучкість та адаптивність народного мистецтва до нових форм вираження, але й сприяє його подальшій актуалізації та популяризації у сучасному світі.

2.2 Характеристика матеріалів, інструментів та калькуляція витрат щодо виконаної декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки

Для якісного виконання будь якого твору особливу увагу потрібно приділяти вибору матеріалів та інструментів. Основними матеріалами для виконання композицій у техніці килимової вишивки є нитки та полотно для вишивання.

Для техніки килимової вишивки важливою є товщина нитки. При цьому, склад ниток може бути будь-який. Головне, що потрібно знати – нитка має вільно рухатись в голці. Вставляючи нитку в голку, варто порухати нею вперед-назад. Якщо нитка вільно рухається і не доводиться її тягнути через голку – нитка підходить. Зважаючи на особливості композиції майбутнього твору – дрібні елементи, які потребують ретельного «промальовування», було обрано акрилові тонкі нитки. Такі нитки використовують як для вишивки, так і для в'язання. З

урахуванням особливостей колористики Петриківки, нитки переважно яскравих кольорів (див. рисунок 2.2.1).

Рисунок 2.2.1 – Нитки акрилові

Тканина для килимової вишивки має бути досить цупка, щоб утримувати нитки, і одночасно м'яка щоб з нею було легко працювати і рука не втомлювалась при методичному пробиванні тканини. Саме переплетіння ниток в тканині утримує петлі. Для вишивки виробів в килимовій техніці з незащитим фоном, варто обирати більш щільний варіант тканини. Вона може бути в бежевому, графітовому чи теракотовому варіанті. З менш щільних тканин підійде бавовняна. У якості фону для декоративної композиції використовувалась цупка бавовняна тканина (двонитка) природнього кольору (див. рисунок 2.2.2).

Рисунок 2.2.2 – Тканина для килимової вишивки

Щоб вишити композицію потрібно зафіксувати натягнуте полотно у п'яльцях. Зважаючи на розміри роботи у нашому випадку було обрано фіксацію полотна на підрамнику розміром 85х60 см (див. рисунок 2.2.3). Саме на ньому тканина триматиметься в натягнутому стані, що полегшує процес вишивання. Сильний натяг тканини забезпечить успіх в роботі.

Рисунок 2.2.3 – Підрамник

Щоб перенести ескіз на тканину знадобиться копіювальний папір – тонкий папір з нанесеним на одну із сторін фарбувальним шаром, призначений для отримання копій, ручка та відповідно роздрукований ескіз і м'яка кулькова ручка (див. рисунок 2.2.4). Він вкладається між тканиною та роздрукованим аркушем ескізу так, що слід від обведення ручкою переноситься на тканину.

Рисунок 2.2.4 – Копіювальний папір

Для фіксації готового зображення з виворітного боку виробу потрібно проклеїти всі елементи клеєм ПВА. Це клей на основі емульсії полівінілацетату, який часто використовується для склеювання різних матеріалів, таких як папір, картон, дерево та текстиль (див. рисунок 2.2.5). Так як строчку килимової вишивки легко розпороти, фіксація клеєм забезпечуватиме її довговічність.

Рисунок 2.2.5 – Клей ПВА

Для того щоб надати виробу естетичного вигляду потрібна рама з деревини розміром 85х60 (див. рисунок 2.2.6).

Рисунок 2.2.6 – Рама з деревини

Основний інструмент для роботи в килимовій техніці – голка для килимової вишивки. Це тонка, косо зрізана на кінці металева трубка, закріплена на рукоятці що дозволяє легко проникати через грубу текстуру килима або тканини (див. рисунок 2.2.7). Крізь неї пропускається нитка або вузька атласна стрічка, якою буде виконуватися вишивка [22].

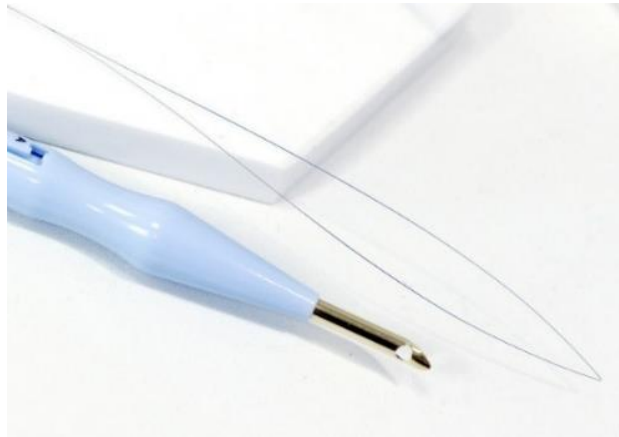

Рисунок 2.2.7 – Голка для килимової вишивки

При виборі килимової голки потрібно врахувати, що різні голки використовуються для вишивки різного виду робіт. Все залежить від того, яким має бути майбутній виріб. Для виробів, де потрібен об'єм (килими, об'ємні подушки, одяг), краще обирати голки з діаметром 5 чи 5.5 мм. Вони працюють з товстою пряжею і вишивка буде вишита товстими петлями. Для нашого виробу використовувалася голка діаметром 1.6 мм.

Регулювання висоти леза килимової голки є ключовим елементом для створення різних текстур та об'ємів у вишивці. Ця функція дозволяє контролювати довжину петель, які утворюються на зворотній стороні роботи, що, у свою чергу, впливає на загальний вигляд готового виробу.

Змінюючи висоту голки, можна створювати як щільні та низькі петлі, так і об'ємні та пухнасті «килимки». Це дозволяє додавати глибину та динаміку виконаній роботі (див. рисунок 2.2.8).

Рисунок 2.2.8 – Висота петель килимової вишивки

Є декілька видів килимових голок з регулюванням висоти наприклад: багато голок мають невеликий металевий гвинт на рукоятці. Ослабивши цей гвинт, можна переміщувати металеву частину голки вгору або вниз, фіксуючи її на потрібній висоті, а потім знову затягуючи гвинт. Також деякі голки мають спеціальні пази або виїмки на стрижні. Щоб змінити висоту, потрібно повернути рукоятку і витягнути або всунути голку до потрібного паза, де вона «клацне» і зафіксується. Такі голки можуть мати до 7 різних рівнів висоти. Деякі набори голок можуть мати змінні насадки різної довжини, які дозволяють створювати петлі необхідної висоти.

Також у комплекті з голкою має бути нитковтягувач для зручності протягування нитки. Нитковтягувач – це тонкий металевий дріт, який легко проходить через вушко голки і полегшує затягування нитки в голку. У звичайній вишивці можна нитку заселити в голку без нитковтягувача, натомість у килимовій вишивці ця річ надзвичайно необхідна, тому що нитка має проходити по всій довжині голки. Тому нитковтягувач – це незамінна річ при роботі з будь-якою килимовою голкою (див. рисунок 2.2.9).

Основним та незамінним інструментом в роботі є ножиці, які використовують для обрізання ниток наприкінці роботи або коли потрібно змінити колір нитки. Найзручнішими є маленькі ножички, вони постійно мають

бути під рукою щоб легко обрізати нитку чи змінити колір (див. рисунок 2.2.10) [23].

Рисунок 2.2.9 – Нитковтягувач

Рисунок 2.2.10 – Ножиці

Закріпити тканину на підрамнику можна за допомогою кнопок як тимчасове рішення (див. рисунок 2.2.11). Канцелярські кнопки – це вироби для фіксації паперу або тканини на дерев'яній м'якій поверхні. Вони складаються з вістря і шляпки їх найзручніше тримати в руці і легко витягати при необхідності [24].

Рисунок 2.2.11 – Кнопки канцелярські

Після завершення вишивки готовий виріб буде прикріплюватись до підрамника за допомогою степлера – пристрій для скріплювання аркушів та іншого матеріалу за допомогою дужок, виготовлених з дроту (див рисунок 2.2.12).

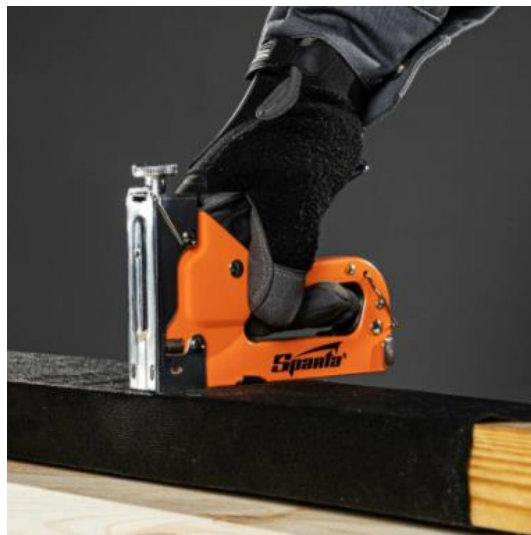

Рисунок 2.2.12 – Степлер

Калькуляцію витрат для виготовлення декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки надано у таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1 – Калькуляція витрат для виготовлення художнього твору

№ з/п	Назва матеріалу/ інструменту	Ціна за одиницю (грн)	Витрата матеріалів	Усього (грн)
1	2	3	4	5
1	Килимова голка	80.00	1 шт.	80.00
2	Полотно	115.00	1 метр	115.00
3	Підрамник 80x65	174.00	1 шт.	174.00
4	Кнопки канцелярські	40.00	1 п.	40.00
5	Нитки акрилові необхідних кольорів	3.50	60 шт.	210.00
6	Ножиці	30.00	1 шт.	30.00
7	Копіювальний папір	2.50	8 шт.	20.00
8	Роздрукований ескіз на А1 форматі	140.00	1 шт.	140.00
9	Клей ПВА	68.00	1 т.	68.00
10	Рама	235.00	1 шт.	235.00
Разом:				1112.00

Отже, для виготовлення декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки було обрано та охарактеризовано всі необхідні матеріали та інструменти. Складено калькуляцію витрат. Загальна вартість використуваних інструментів та матеріалів для виготовлення художнього твору складає 1112.00 грн.

2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки

Технологічна послідовність виготовлення виробу – це детальний план, який описує порядок виконання операцій, необхідних для отримання кінцевого продукту. Вона передбачає всі етапи, від підготовки ескізу, матеріалів та інструментів, до завершення виготовлення та контролю якості.

Першим та найважливішим етапом виконання декоративної композиції «Петриківські мотиви» є створення ескізу. На цьому етапі визначаються розміри майбутнього твору, його колірна гамма, техніка втілення задуму тощо. Ескіз створено за мотивами настінного петриківського розпису. Зображено рослинний та тваринний орнамент.

Другим етапом є підбір та придбання матеріалів в залежності від обраної техніки та створеного ескізу. Для виконання нашої декоративної композиції необхідна цупка тканина, підрамник для натягування тканини основи, акрилові нитки, килимова голка, ножиці та інші допоміжні матеріали. Коли підготовлені усі необхідні матеріали та інструменти – приступаємо до етапу перенесення ескізу.

Щоб перенести ескіз на тканину, потрібно розмістити тканину на рівній, твердій поверхні. Далі визначити місце на тканині, де буде розміщуватися зображення. Покласти копіювальний папір темною стороною вниз на тканину, а зверху – роздрукований ескіз. Перенесення ескізу через копіювальний папір – це доволі зручний та швидкий спосіб.

Спочатку необхідно розстелити тканину на рівній твердій поверхні, на тканину покласти копіювальний папір, а останнім кроком покласти роздрукований ескіз. Далі можна закріпити ескіз та копіювальний папір на тканині, щоб вони не зсунулися під час обведення. Це можна зробити за допомогою малярного скотчу або шпильок.

Акуратно та точно обвести ручкою всі елементи ескізу. Частково можна підняти ескіз та копіювальний папір після обведення невеликої ділянки щоб переконатися що лінії перебиваються. Якщо не перебиваються, під час обведення елементів потрібно сильніше натискати ручкою (див. рисунок 2.3.1).

Після того як ескіз буде перенесений на тканину можна закріпити її на підрамник за допомогою канцелярських ґудзиків і розпочинати виконання роботи в матеріалі.

За допомогою нитковтягача протягуємо нитку в голку і розпочинаємо вишивання. Голка проходить кожні 5-6 мм через тканину. Нитки самої тканини

утримують пряжу і завдяки цьому утворюються петельки. Важливо вводити стержень голки з виворітного боку вишивки на лицьовий до упору, інакше петельки не утворюватимуться.

Рисунок 2.3.1 – Перенесення ескізу на тканину

При вишиванні ескізу за мотивами петриківського розпису варто враховувати не лише технічні аспекти килимової вишивки, а й художні особливості та символіку петриківки, щоб максимально передати її красу.

Враховуючи ці особливості петриківського розпису потрібно додавати відтінки ниток, тобто «малювати» нитками як фарбами (див. рисунок 2.3.2).

Також важливо використання характерної для петриківського розпису колірної палітри: переважно червоні, жовті, помаранчеві та зелені кольори. Чорний колір можна використати для обведення контуру деталей. Так у декоративній композиції очі птаха підкреслені чорним кольором.

Рисунок 2.3.2 – Робота над декоративною композицією

Заповнюємо усі елементи зображення, що перенесено на тканину. Декоративна композиція вишивалась з гори донизу: першими були вишиті рослинні елементи, а кінцевим вишитим елементом став птах. Коли всі елементи ескізу будуть вишитими, необхідно проклеїти їх з того боку, з якого виконувалась вишивка. Це потрібно для того щоб у майбутньому нитки ненароком не розпоролися.

Щоб надати створеній композиції завершеного вигляду, потрібно прикріпити тканину до підрамника за допомогою степлера та відрізати зайву тканину. Кінцевим етапом стає оформлення виробу в раму.

Отже, виготовлена декоративна композиція «Петриківські мотиви» має розміри 85 см х 60 см. Визначено технологічну послідовність виконання декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки. Виконану у техніці килимової вишивки декоративну композицію представлено у додатку Б, рисунок Б.1.

2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки

Декоративно-прикладне мистецтво є не лише важливою складовою культурної спадщини України, але й живим мистецтвом, що постійно розвивається і знаходить нові форми вираження. Представлений виріб, виконаний у техніці килимової вишивки, є яскравим прикладом поєднання традиційного українського стилю з сучасною подачею. На основі ескізу, натхненного народними елементами петриківського розпису, була створена об'ємна, насичена текстурою декоративна композиція.

Композиція є одним з основних компонентів кожного художнього твору. Саме композиція надає йому цілісність, підпорядковує його елементи один одному і цілому. Композиція «тримає» простір, організує його і підпорядковує так званим законам композиції.

У композиції головне – композиційний центр тобто будь-який графічний елемент на якому фокусується основна увага. Дивлячись на композицію глядач повинен зрозуміти елемент є ключовим. Всі інші елементи доповнюють загальну композицію [25].

Отже композиційним центром є птах, а саме павич, що розташований у нижній лівій частині композиції, його пишний хвіст та неймовірне буяння квітів створюють баланс у композиції розподіляючи увагу не тільки на птаха а й на цілісну композицію. Це створює динамічний, гармонійний асиметричний баланс, характерний для петриківського розпису. Вся поверхня полотна щільно заповнена елементами – великими, яскравими квітами, багатим листям та соковитими гронами ягід. Таке розташування елементів створює відчуття насиченості та пишності. Кожен елемент чітко вирізняється завдяки об'єму та кольору, але разом вони формують цілісний і завершений образ.

Ритм – спосіб естетичної організації форми і художньо-образної виразності, є одним з найважливіших виразних засобів композиції, він бере участь у побудові зображення, і додає змісту певну емоційність. Можна використовувати чергування однакових елементів композиції, наприклад ягід калини або листя [26].

Інтервали між елементами наприклад, між окремими квітами також створюють ритм. У нашій декоративній композиції проміжки дуже невеликі, що підкреслює щільність та насиченість композиції, створюючи швидкий, інтенсивний ритм.

В елементах композиції спостерігається певний ритм, створений завдяки чергуванню елементів різної величини. Ритм присутній й у будові квітів, крила та хвоста павича. Кожен елемент композиції, взаємодіє з іншим, майже не залишаючи вільного простору.

Контраст в композиції передається через фактуру вишивки на гладкому полотні, поєднання великих та малих квітів, зеленого та червоного кольорів. Нюанс прослідковується у відтінках червоного, зеленого, жовтого.

В композиції також використано такі засоби гармонізації композиції, як подібність та тотожність. Подібними за формою є квіти, тотожними – ягідки у гронах калини.

В цілому композиція є асиметричною, проте в будову окремих її елементів, зокрема квітів, закладено такий засіб, як симетрія. Загалом вона містить як великі, головні елементи (більші квіти та птах), так і менші, що їх оточують та доповнюють (менші квіти). Це додає глибини та дозволяє оку «мандрувати» по полотну, відкриваючи нові деталі.

Перше, що кидається в очі у представленій декоративній композиції – це багатство кольорів та форм. Переважають теплі, соковиті відтінки червоного, помаранчевого та жовтого, які контрастують з глибокими зеленими тонами листя. Кольори розподілені рівномірно по всьому полотну, створюючи загальну

яскраву та насичену палітру. Повторення однакових кольорів в різних частинах композиції об'єднує її в єдине ціле. Така палітра створює відчуття радості, достатку та життєвої енергії.

Завдяки вибраній техніці виконання а саме килимовій вишивці, елементи орнаменту набувають відчутного об'єму та пухнастої фактури. Це додає роботі особливої «живості», роблячи її не просто плоским зображенням, а так званим килимом до якого хочеться торкнутися. Деталізація елементів, рівномірність швів та акуратність виконання, кожна пелюстка, кожна ягідка виконана з увагою до дрібниць, що підкреслює професіоналізм та терпіння. Чисті контури та рівномірне заповнення створюють враження бездоганної роботи.

Присутність павича серед буйства квітів та ягід є глибоко символічною для української культури. Птах символізує щастя, добробут, захист та прагнення до свободи. Квіти та ягоди уособлюють красу природи, родючість, життєву силу та продовження роду. Твір є чудовим прикладом збереження та переосмислення народних традицій.

Робота викликає відчуття тепла, затишку та національної гордості. Вона нагадує про багатство української природи та культурної спадщини. Це твір, який може стати яскравим акцентом у будь-якому інтер'єрі, наповнюючи простір особливою енергетикою.

Отже, цей художній твір є чудовим прикладом поєднання традиційних мотивів та сучасної техніки, що створює естетично привабливий, емоційно насичений та культурно значущий художній об'єкт мистецтва. Його композиційна гармонія та візуальна привабливість роблять його по-справжньому цінним витвором народного мистецтва.

ВИСНОВКИ

Килимова вишивка в Україні, як і вишивка загалом, має глибоке історичне коріння і є невід'ємною частиною національної культурної спадщини. Хоча традиційні килими та вишивка існували століттями, популярність саме килимової вишивки як окремої техніки останнім часом зростає, привертаючи до себе увагу митців і всіх, хто цікавиться декоративно-прикладним мистецтвом.

Отже у ході виконання кваліфікаційної роботи було виконано наступні завдання:

- досліджено історію виникнення та розвитку килимової вишивки, як виду декоративно-прикладного мистецтва. В Україні килимарство має давню історію, що сягає княжих часів, XVI–XVII століття. Килими виготовляли не лише в домашніх умовах, але й у спеціалізованих майстернях, зокрема при жіночих монастирях. Протягом всього історичного розвитку український народний килим набув різноманітних художніх форм, стильового та колористичного розмаїття. Особливо популярною техніка килимової вишивки була в Центральній та Західній частинах України, де майстри створювали килимові вишиті панно, покривала, настінні прикраси та декоративні подушки;

- охарактеризовано художньо-технологічні особливості виконання творів у техніці килимової вишивки. Технологія виконання петель у килимовій вишивці полягає у постійному проколюванні килимовою голкою з заправленою ниткою натягнутої тканини. Такі дії повторюються поки зображення не буде повністю заповненим. Кольорова гамма теж є важливим етапом у виконанні. Основними орнаментами використовуваними у техніці килимової вишивки є рослинні та абстрактні. Цією технікою майстрині оздоблюють надзвичайно велике різноманіття речей (одяг, предмети інтер'єру, чохли для телефонів та книг, текстильні вироби тощо);

- обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст теми декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки. Петриківський

розпис – це народне мистецтво, якому понад 500 років, зберігає славне козацьке минуле і є невід’ємною ознакою нашого часу. У цьому народному розписі існує своє певне кольорове рішення, характерні кольори такі як жовтий, червоний, зелений, помаранчевий, синій чи фіолетовий. Основними елементами петриківського розпису є квіткові та природні мотиви, намальовані за допомогою специфічних мазків, ліній та технік. Ключові елементи, характерні для цих розписів: квіти, листя, кривульки, ягоди та птахи;

- підібрано та охарактеризовано матеріали, виконано калькуляцію витрат. Відповідно до техніки виконання кваліфікаційної роботи було обрано необхідні інструменти та матеріали. Визначено загальну вартість необхідного обладнання що становить 1112.00 грн;

- обґрунтовано технологічну послідовність виконання декоративної композиції «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки. Детально описано технологічну послідовність виконання твору;

- охарактеризовано композиційні особливості виконаної декоративної композиції «Петриківські мотиви», надано їй естетичну оцінку та виготовлено постер. Основними композиційними засобами нашої декоративної композиції є: асиметрія, симетрія, контраст, нюанс, ритмічна повторюваність, подібність, тотожність. Композицію доповнює покрита олією рама.

Таким чином, вважаємо що завдання поставлені на початку виконання кваліфікаційної роботи виконані, мета досягнута.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Конспект уроку з образотворчого мистецтва на тему «Види декоративно-прикладного мистецтва» в 7 класі: [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://surl.li/rbcnsz> (дата звернення: 28.05.25).
- 2 Безкидевич К. Петриківський розпис: композиційні особливості та сучасні можливості // Матеріали наукової студентської конференції секції кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва. (м. Хмельницький, 02 травня 2025 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2025. – С. 46–51.
- 3 Килимарство: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/dtkwns> (дата звернення: 10.02.25).
- 4 Основні відомості про народне килимарство: [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://surl.li/fzqqhy> (дата звернення: 10.02.25).
- 5 Килим: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.li/ilfetn> (дата звернення: 11.02.25).
- 6 Васильєва Т. Ю. Трудове навчання в школі / Навчальна література / Квітень 2019 р. – 6 с. (дата звернення 13.02.25).
- 7 Коврова вишивка – коротко про головне: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.lu/xnclyo> (дата звернення 20.05.25).
- 8 Килимова вишивка: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.li/vbispc> (дата звернення 20.05.25).
- 9 Килимова вишивка в Україні ХХст.: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://www.prekrasastudio.com/blog/57-kylymova-vyshyvka-v-ukraini-khkhst> (дата звернення 20.05.25).
- 10 Набір голок для килимкової вишивки: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://monpacie.com.ua/uk/blog/nabir-holok-dlya-kylymkovoyi-vyshyvku> (дата звернення 27.05.25).
- 11 Які інструменти та матеріали необхідні для вишивки у килимовій техніці? [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://golka.com.ua/blog/pro->

inshy-tehniky/kylymova-vyshivka-shcho-potribno/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 27.05.25).

12 Рослинні орнаменти в українській вишивці: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://vzhe-vzhe.com/blog/roslynni-ornamenty-v-ukrayinskiy-vyshyvtsi/> (дата звернення 06.05.25).

13 Килимарство в Україні XIX — початку XX ст.. Частина друга.: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.li/jrgywd> (дата звернення 06.05.25).

14 Український орнамент – які бувають види, що означають символи та як читати народні візерунки: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.li/muntml> (дата звернення 06.05.25).

15 Килимова вишивка: ідеї та несподівані застосування: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.lu/rzkgwh> (дата звернення 27.05.25).

16 Петриківський розпис як відображення світогляду мешканців півдня України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvitaua.com/2018/04/63741/>. (дата звернення 29.04.25)

17 Петриківський розпис. Історія: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://toloka.media/archives/4052/> (дата звернення 15.01.25).

18 Анісія Савченко. Традиції та сучасність петриківського розпису [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://surl.li/fukxjn>. (дата звернення 29.04.25).

19 Символіка Петриківського розпису: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.li/gcrkla> (дата звернення 12.03.25).

20 Значення птахів у петриківському розписі: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://www.instagram.com/vdnadya/p/CLmNDnhjKDv/> (дата звернення 14.05.25).

21 Все про петриківський розпис [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://petrykivka-art.com/> (дата звернення 14.05.25)

22 Голка для килимової техніки килимової вишивки: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surl.gd/fpwmzb> (дата звернення 15.05.25).

23 Список інструментів для коврової вишивки [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surli.cc/cjygd> (дата звернення 15.05.25) .

24 Кнопки канцелярські: види і застосування: [Електронний ресурс]: <https://surli.li/mpynko> (06.06.25).

25 Як вибудувати міцну композицію: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surli.cc/zhszbg> (дата звернення 05.06.25).

26 Ритм в образотворчому і декоративно-прикладному мистецтві: [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://surli.li/qzguqu> (дата звернення 05.06.25).

ДОДАТОК А
(Обов'язковий)

ЕСКІЗ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ

Рисунок А.1 – Ескіз декоративної композиції «Петриківські мотиви» в кольорі

ДОДАТОК Б
(Обов'язковий)

ВИКОНАНА ДЕКОРАТИВНА КОМПОЗИЦІЯ

Рисунок Б.1 – Декоративна композиція «Петриківські мотиви» у техніці килимової вишивки

ДОДАТОК В
(Обов'язковий)

МАКЕТ ПОСТЕРУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРСЬКОГО РІВНЯ
Декоративна композиція «Петриківські мотиви»
у техніці килимової вишивки

ДЖЕРЕЛА НАТХНЕННЯ

Декоративна композиція
Ніни Турчин

Декоративна композиція
Федора Панка

Декоративна композиція
Ярошук П

Декоративна композиція
Тамари Вакуленко

Декоративна композиція
Сативи Наталі

Декоративна композиція
Турчин Ніни

ПОШУК ТВОРЧОЇ ІДЕЇ

ФОТО ГОТОВОЇ РОБОТИ

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ

ВИКОНАЛА:
Здобувачка гр. ДМ-21-1
Каріна БЕЗКИДВИЧ
ОПП «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво»

КЕРІВНИК:
Вікторія ХРЕНОВА
доцент кафедри технологічної та професійної
освіти і декоративного мистецтва,
канд.пед.наук, доцент

АНОТАЦІЯ:
Кваліфікаційна робота виконувалася з урахуванням
особливостей техніки килимової вишивки.
В ідею твору покладено орнаментальні мотиви
петриківського розпису.

Рисунок В.1 – Макет постеру декоративної композиції «Петриківські мотиви»